

Stoomkraan *Juliette*

Bouwjaar: 1912

Constructeur: Graven Brothers, Manchester (UK)

Eerste eigenaar: British Army Forces (UK)

In dienst: Belgische Staatsspoorwegen:
01/1925

Buitendienststelling: 1987

Depot: Kinkempois (Luik)

Max. snelheid: 35 km/h

Gewicht: 80 t

Hijsvermogen: 35 t

Lengte:

Totale lengte van het onderstel van de
kraanwagen: 9,4 m

Totale lengte van de kraanarm in horizontale
positie: 21 m

Stoomkraan Juliette, tentoongesteld in Train World
(Ref: 2607)

Hersporingstrein

Wanneer een trein ontspoord of bij een spoorwegongeval, worden diverse middelen gebruikt om de locomotief en de wagens weer op de sporen te zetten en de schade aan de infrastructuur te herstellen. Het kan dan nodig zijn om een 'hersporingstrein' ter plaatse te sturen. Dat konvooi bestaat uit een of meer wagens met het nodige materiaal en gereedschap (hydraulische vijzels, vijzels, metalen balken enz.) die ter plaatse door het technisch personeel gebruikt kunnen worden. Voor grote incidenten of voor zwaarder materieel kan ook een spoorkraan ingezet worden.

Vóór de oprichting van NMBS werden de interventies bij ongevallen of ontsporingen uitgevoerd door 'hulpwagens'. Tot de Eerste Wereldoorlog wogen de locomotieven, de rijtuigen en de wagens een stuk minder dan het moderne spoorwagematerieel. Een houten rijtuig GCI woog ongeveer 20 ton, een goederenwagen woog maximum 10 tot 15 ton, en ook de stoomlocomotieven waren een stuk kleiner dan de modellen die later ontwikkeld werden. De 'hulpwagens' waren toen uitgerust met handkranen met een hijsvermogen van 5 ton die op een platte wagen gemonteerd waren. Er waren destijds een groot aantal van die hulpwagens en ze werden gebruikt voor lokale interventies.

Na verloop van tijd werd de uitrusting van de 'hulpwagens' geleidelijk aan gemoderniseerd, met steeds geavanceerdere technologie.

Hersporingskranen

De eerste hersporingskraan in België dateert van het begin van de 20^e eeuw. Dit type kraan verving geleidelijk aan de handkranen die gemonteerd waren op platte wagens.

De eerste vermelding van een stoomkraan dateert van mei 1911, naar aanleiding van een ongeval in Melreux.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd deze kraan met een hijsvermogen van 68 ton ingezet om locomotieven te lichten die in onderhoud waren in de installaties van het station van Adinkerke.

Ze werd vervolgens toegewezen aan de stelplaats van Brussel-Noord en heeft haar carrière beëindigd in Schaarbeek, rond het einde van 1971 of begin 1972.

Na de Eerste Wereldoorlog, tussen 1920 en 1925, kochten de Belgische Staatsspoorwegen acht stoomkranen van de "Disposal Board", die belast was met de verkoop van materieel van het Britse leger in Frankrijk. Het ging om 4 kranen van 35 ton, 1 van 20 ton, 1 van 15 ton en 1 van 12 ton.

In 1927 beschikte NMBS dus over 9 stoomkranen, maar in december 1944 vermeldt een omzendbrief er nog slechts 6.

In 1950 kocht de maatschappij een nieuwe kraan van 40 ton, die werd geleverd aan de stelplaats van Ronet en op 14/04/1954 in gebruik werd genomen. Ze werd gebouwd door Forges, Usines et Fonderies in Haine-Saint-Pierre. Eind 1968 werd ze in de werkplaats van Ronet omgebouwd om het hijsvermogen uit te breiden tot 55 ton.

Met de verdwijning van de stoomtractie en de daling van het aantal depots, organiseerde NMBS zijn 'tractiedienst' rond veertien depots. Er werden negen 'hersporingszones' georganiseerd.

Moderne spoorkraan type Gottwald met een hijsvermogen van 100 ton. (Ref: D3886-13)

In 1969 verwierf NMBS twee diesel-elektrische hijskranen van 55 ton, gebouwd door Ateliers Belges Réunis in Familleureux, die werden uitgerust met een elektrische thyristorbesturing geleverd door ACEC.

De nieuwe kranen werden geleverd aan de tractiewerkplaats van Schaarbeek (24/03/1972) en Antwerpen-Dam (20/03/1972).

In 1982 gaf de Raad van bestuur van 19/03/1982 zijn akkoord voor de aankoop van 2 kranen met een hijsvermogen van 100 ton, die ter beschikking werden gesteld in de werkplaatsen van Schaarbeek en Charleroi-Zuid. Die kranen werden gebouwd door *Ateliers de Braine-le-Comte et Thiriau réunis* (ABT) in 's-Gravenbrakel en door *Gottwald* voor de hefinrichtingen. Hun ingebruikname was een keerpunt: de laatste stoomkranen werden buiten gebruik gesteld.

Tot eind 2017 beschikte enkel NMBS over het juiste hulpmaterieel om bij ongevallen op ons nationale spoorwegnet in te grijpen.

Sinds 1 januari 2022 heeft Infrabel zijn dienst 'RERAILING' opgezet.

Infrabel nam daarbij materieel over van NMBS, waaronder de kraan met een hijsvermogen van 100 ton van de tractiewerkplaats in Schaarbeek.

Juliette

De kraan *Juliette* werd in 1912 gebouwd voor het Britse leger door de firma *Graven Brothers* in Manchester.

In januari 1925 werd ze opgenomen in de inventaris van de Belgische Staatsspoorwegen en toegewezen aan de stelplaats van Luik. Bij de overdracht van activiteiten in het begin van de jaren 1950 werd ze overgebracht naar de stelplaats van Kinkempois.

Deze stoomkraan werd tot in 1987 gebruikt. Ze had een hijsvermogen van slechts 35 ton en de bediening was heel omslachtig. Er waren verschillende uren nodig om de ketel te verwarmen en het duurde dus even voordat de kraan efficiënt gebruikt kon worden.

Stoomkraan Juliette in Leuven (Ref: L2671-47)

Kristof Avonds

Bijgewerkt op basis van de informatie van Michel Thiry

Oktober 2025

Beknopte bibliografie :

- Artikelen:** La modernisation des techniques de relevage : deux nouvelles grues pour la SNCB. *Trans-Fer*, nr. 39, 01-02-1985, p. 37-41, K616412
- LEJEUNE G. Herinnering aan Juliette, de laatste stoomkraan van de NMBS, *Spoorweg Journaal*, nr. 37, 04-1990, p. 14-15, ill., K702568
- LEJEUNE G., Souvenir : Juliette, la dernière grue à vapeur de la SNCB, *Journal du Chemin de fer* ; nr. 37, 04-1990, p. 14-15, ill., K702569
- VINCENT C., La grue de Kinkempois, *Voies ferrées*, nr. 10, 03-04-1982, p. 59-60, K708798
- Archieven:** Verslagen van de dienst Tractie en Materieel van de Belgische Staatsspoorwegen
- Berichten, omzendbrieven, nota en documenten van de Raad van Bestuur van de NMBS

Voor een grondigere zoekopdracht kunt u onze database raadplegen met de volgende sleutelwoorden:

Bibliotheekcatalogus: Kraan

Museumcollectie: materieel infrastructuur